

Konference České podzemí 2016

Jakub Jelen

jakub.jelen@natur.cuni.cz

Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje,
KUHIG – Centrum pro výzkum v kulturní a historické geografii, Albertov 6, 128 43, Praha 2

Ve dnech 6. až 8. května 2016 se v Ostravě uskutečnil již 4. ročník konference České podzemí. Akce pořádaná pod záštitou rektora Vysoké školy báňské v Ostravě prof. Ivo Vondráka a Národního památkového ústavu se konala v oblasti Ostravského Landek parku, který je pro pořádání takového setkání více než vhodný. Jedná se o bývalý areál černouhelného dolu, nyní přebudovaný na návštěvnické a turistické centrum. Právě jedna z budov (kompresorovna dolu Anselm) je v současnosti využívána pro účely podobných setkání.

Sobotní program konference se z velké části věnoval přednáškám odborníků z oborů speleologie, památkové péče, biologie, geografie či zástupcům soukromých subjektů věnujících se montánnímu turismu. V neposlední řadě se akce zúčastnila i řada studentů napříč spektrem vysokých škol z celého Česka. Z pestré škály přednášejících je zřejmé, že se jednalo tematicky o velmi široce zaměřenou akci, která pomáhá sdružovat odborníky věnující se ochraně, průzkumu, dokumentaci a zpřístupňování podzemí. Na letošní ročník dorazilo okolo padesáti hostů a 11 přednášejících.

Po úvodním uvítání účastníků byla dopolední část přednášek odstartována příspěvkem Martina Bareše, jenž představil aktivity společnosti Offroad Safari. Ta se věnuje prezentaci dědictví nejen těžební krajiny na Mostecku. Zajímavým a originálním způsobem představuje při projížďkách terénními vozy svým hostům atraktivitu oblasti a vyvrací mýty o tom, že krajina po těžbě hnědého uhlí nemůže sloužit pro potřeby cestovního ruchu. Následovalo představení štol, důlních děl a těžebních lokalit Moravskoslezského kraje, seznámení s jejich současným stavem a ochranou v podání Jana Lenarta z Přírodovědecké fakulty Ostravské univerzity v Ostravě. Na něj navázal Dalibor Kvita (Národní geopark Podbeskydí), který představil přehled těžby železné rudy v Pobeskydí a úskalí s ní spojená. V dané oblasti se totiž ruda nachází těsně pod povrchem, což přináší specifické komplikace. Po krátké přestávce pokračoval v programu s příspěvkem Ondřej Malina z Národního památkového ústavu v Lokti. Ten posluchače seznámil s tvorbou zcela nové metodiky pro stavebně-historický průzkum podzemních prostor, která by měla sloužit k lepšímu plánování stavebních prací a efektivnějšímu zpřístupňování důlních děl. Tato metodika byla aplikována na dole Jeroným u Čisté a byly představeny a diskutovány konkrétní mapové výstupy, problémy a situace z proběhlého průzkumu. K oblasti Karlovarského kraje se vztahoval i následující příspěvek Jakuba Jelena (Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy), který přiblížil přítomným montánní dědictví oblasti Jáchymovska se zaměřením na těžbu uranu v 2. polovině 20. století. Zároveň byly prezentovány 3D modely dolů a zaniklých pracovních táborů Svornost a Rovnost vytvořené kolektivy pracovníků a studentů z Přírodovědecké fakulty Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem a z Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy. V další prezentaci seznámil Jakub Bacík z Fakulty architektury ČVUT a Výzkumného centra průmyslového dědictví posluchače se studentskými projekty vzešlými

z mezioborového a mezinárodního workshopu „Zbůch 2015“, kterého se účastnilo široké spektrum studentů z Česka i zahraničí. Ti měli za úkol zpracovat návrhy na nové využití hornických objektů nebo průmyslových areálů Plzeňska a přispěli tak k oživení zdejší historie a propojení aktivit místních obyvatel s akademickou sférou.

Odpolední program zahájil se svým příspěvkem Karel Novotný, ředitel o.p.s. Důl Jan Šverma, který přítomným představil zkušenosti z prvního roku provozu nově zpřístupněné expozice podzemí bývalého měděného dolu Bohumír v Žacléři. Následovala prezentace dvojice Karol Šmehil a Martin Příbyl (Národní technické muzeum, Praha), kteří seznámili přítomné s přehledem zpřístupňování štol a důlních děl na území Česka v průběhu času. Dále poukázali na fakt, že pro využívání montánních památek je potřeba volit adekvátní způsob zachování a zpřístupňování tak, aby bylo možné památku využívat pro potřeby např. cestovního ruchu a neponičit její hodnotu. Na závěr přednesli vlastní výpočty tzv. LTIFR indexu, který vypočítává rizikovitost vstupu do podzemních prostor, což mezi přítomnými speleology vyvolalo bouřlivou diskusi. V předposledním příspěvku Lukáše Falteiska z Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy byl představen výzkum dolů a jejich mnohdy pro obyčejného návštěvníka nevnímaných hodnot. Posluchači se seznámili s nálezy téměř stovky zajímavých přírodních jevů, vyskytujících se v podzemí, od geologických rozmanitostí (krápníky) až po mikroorganismy (různé druhy hub). I přes název konference České podzemí se poslední prezentace věnovala lokalitám v zahraničí. Ladislav Lahoda (CMA – společnost pro výzkum historického podzemí) představil podzemní prostory Švýcarska. Formou poutavého vyprávění seznámil přítomné s celou škálou dopravních tunelů, štol nebo podzemních vojenských pevností, způsoby jejich využívání a zpřístupňování návštěvníkům.

Po ukončení přednáškové části sobotního dne na účastníky konference čekala exkurze v podobě fárání do přilehlého dolu Anselm, kde v doprovodu bývalých horníků, coby průvodců, absolvovali 250 metrů dlouhou procházku podzemními chodbami. Během prohlídky bylo možné zhlédnout např. expozice dobývací a dopravní techniky, včetně ukázky ručního a funkčního pluhového a kombajnového porubu. V povrchové části areálu dolu bylo následně možné navštívit výstavu báňského záchranářství, expozici báňské razicí a dobývací techniky či expozici věnovanou historii důlní dopravy. Neděle byla již kompletně vyhrazena pro další exkurzi, tentokrát do oblasti Dolních Vítkovic, kde bylo možné se zúčastnit prohlídky vysokých pecí. Více jak dvouhodinový okruh v sobě zahrnoval nejprve jízdu skipovým výtahem po trase vsázky a následné vyvezení na nástavbu Vysoké pece č. 1 do výšky téměř 80 metrů, kde je v současnosti umístěna vyhlídková terasa. V průběhu následného sestupu zpět na zem mají návštěvníci možnost se na zastaveních naučné stezky v jednotlivých patrech seznámit s celým procesem tavení železa, od vstupu jednotlivých surovin do pece až po vypuštění strusky a taveniny. Součástí Vítkovického areálu je kromě vysokých pecí také koksovna a důl Hlubina. V bývalém plynojemu se dnes nachází Multifunkční aula GONG, v budově bývalé VI. energetické ústředny zase interaktivní expozice Malý Svět techniky U6. Areál Dolní oblasti Vítkovic je unikátním příkladem využití průmyslového areálu pro potřeby cestovního ruchu. Účastníci konferenční exkurze zde měli možnost načerpat mnoho inspirace pro své vlastní projekty a aktivity.

Již čtvrtý ročník konference České podzemí zcela jistě přispěl k zajímavé výměně poznatků a výsledků výzkumů nebo k reflexi zkušeností celé škály odborníků z mnoha oborů. I s přihlédnutím k množství otázek k jednotlivým příspěvkům lze konstatovat, že akce byla přínosná a zajímavá pro všechny zúčastněné.